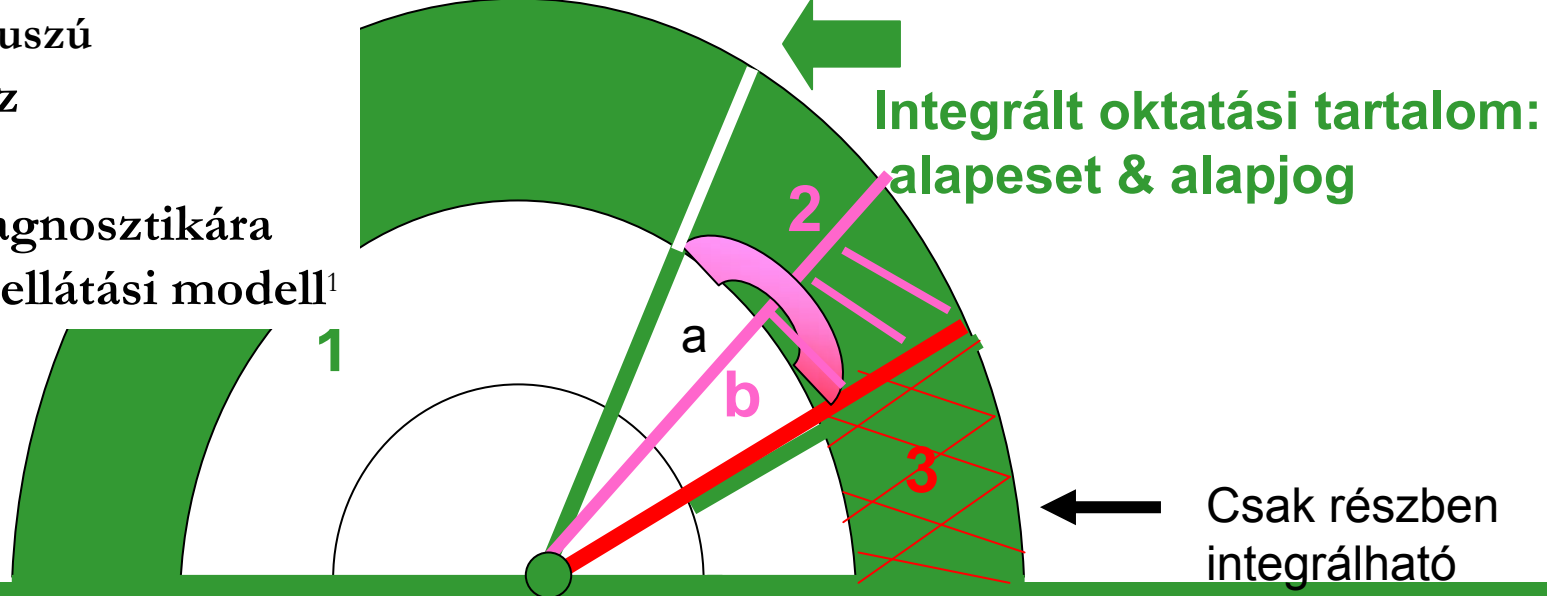

**SNI kérdések
Újra és másként...**

**Csépe Valéria
MTA lev. tagja**

Szükséglet fókuszú

(komplex, azaz nem kizárólag pedagógiai diagnosztikára épülő/need/) ellátási modell¹

1. Nincs azonosított plusz szükséglet.

2. és 3. Van azonosított szükséglet

2/a Tanár által azonosítható teljesítményprobléma

(a) a korrekciót a tanár végzi módosítások révén

(b) a segítő szolgáltatások (iskolapszichológus, Nev.Tan.) részéről szűrő eljárások vehetők igénybe

2/b Szakember által azonosított, extra fejlesztéssel kielégíthető plusz szükséglet (SNI-b)

3. Szakember által azonosított, intenzív szakellátást igénylő plusz szükséglet (SNI-a)*

✓ Az ellátás speciális szakember/ek bevonását igényli

✓ Komplex szakdiagnózis (standardizált eszközökkel) szükséges

* A tantervi követelmények teljesítéséhez szükséges:

✓ külön eszközök

✓ különleges infrastrukturális feltételek

✓ tantervi követelmények módosítása

A magyar SNI-a és SNI-b*

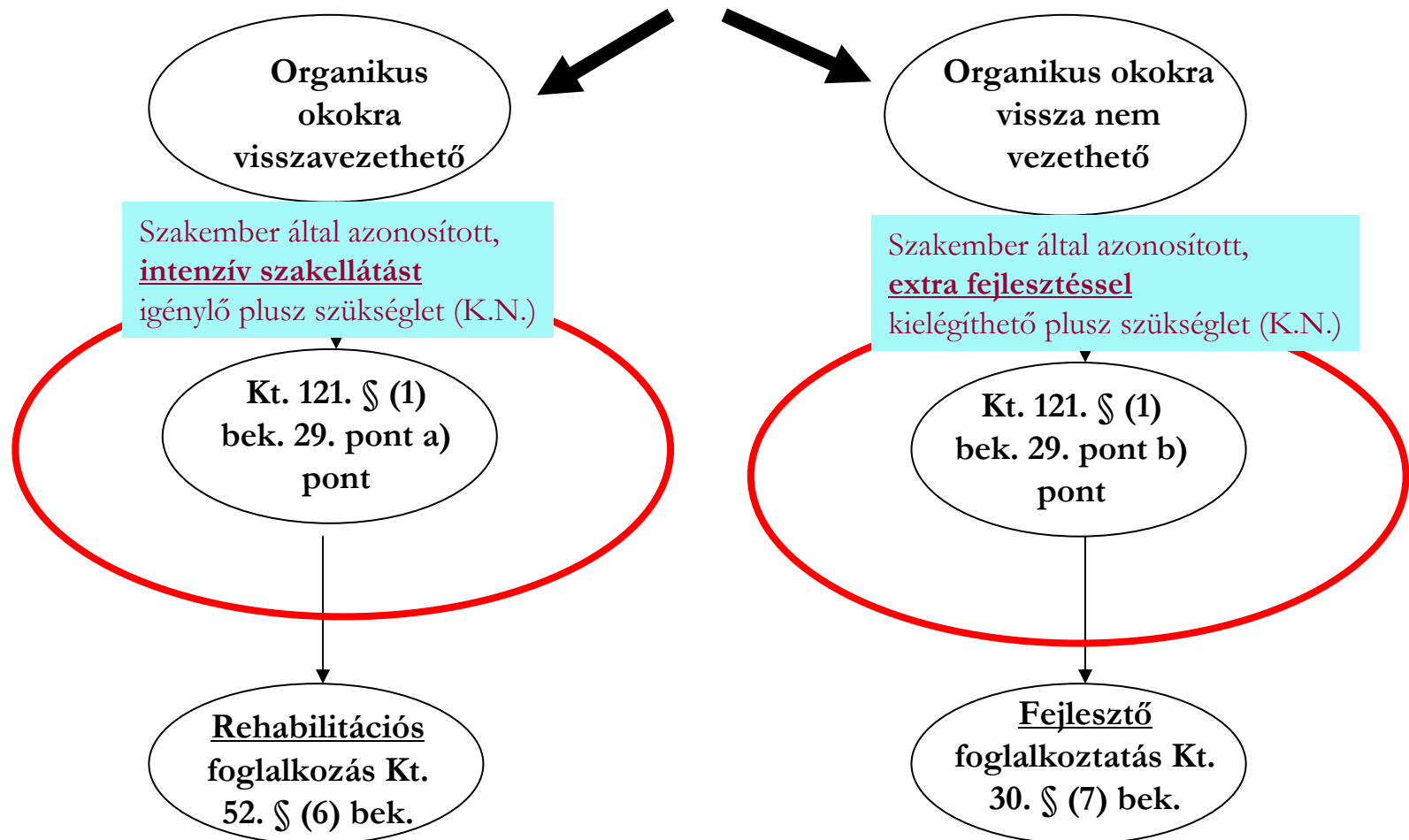
- Iskolai szempontból meghatározó
 - **A diagnosztikában**
 - Érzékszervek épsége / Orvosi és más szakmák
 - Mozgás korlátozottsága /Orvosi és más
 - Általános mentális képességek (IQ, de hogyan mérve?)/ Pszichológia, gyógypedagógia és más szakmák
 - Kognitív profil / Pszichológia és más szakmák
 - Magatartásszabályozás / Pszichológia és más szakmák
Oktathatóság, nevelhetőség /Pedagógia és gyógypedagógia
 - **Az ellátásban és az oktatásban**
 - SNI-a – rehabilitáció, fejlesztés /Gyógyped. és szükség esetén más szakma
 - SNI-b – fejlesztés /Ped, gyógyped. és szükség esetén más szakma

*Feltéve, ha vannak olyan szakemberek, akik az organikus/nem organikus dichotómia szerint megbízhatóan diagnosztizálnak (kérdés milyen eszközzel?)

Kt.: sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatos változások

„Új” fogalomhasználat

megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okokra vissza vezethető/ vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermek, tanuló

CÉL: Egységes, ellenőrizhető, szakmailag megalapozott és finanszírozható SNI-ellátó rendszer

Feladatterületek:

- **Ellátó szakmák:** a szükségletazonosítás komplex szakmai programja és egységes protokollja
 - Komplex diagnosztikai rendszer (nem azonos a pedagógiaival)
 - Képzés, továbbképzés, feladatellátás (törvényi szabályozás nem teljes)
 - Szakmai kompetenciaterületek (pedagógus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, iskolapszichológus, speciálisan képzett pszichológus, szakorvos)
 - Minőségbiztosítás, szakmai ellenőrzési rendszer
- **Ellátó rendszerek:** a szakmai feladatok transzparens intézményrendszerének működtetése
 - Önkormányzati és állami feladatok harmonizációja
 - Az ellátás szintjeinek egységes, követhető működése
 - Az ellátás szakmai kompetenciaterületeinek (oktatási, egészségügyi, szociális) egyeztetése
 - Az SNI-vel kapcsolatos tevékenységek régiók szerinti összehangolása
- **Állami kötelezettségek (jelen anyag ezzel nem foglalkozik)**
 - Törvényi szabályozás
 - Finanszírozás és ellenőrzés

Jelen helyzet - 1

Ellátó szakmák: a szükségletazonosítás komplex szakmai programja és egységes protokollja

- **Komplex**, a fejlődési zavar és atipikus fejlődés (SNI-a, SNI-b) vizsgálatára alkalmas, standardizált eljárásokat alkalmazó **diagnosztikai rendszer : NINCS**
- **Egységes protokoll: NINCS**
- **Képzés, továbbképzés, feladatellátás** (törvényi szabályozás nem teljes): **ÁTFEDŐ, ESETLEGES és NEM TELJES**
- **Szakmai kompetenciaterületek** (pedagógus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, iskolapszichológus, speciálisan képzett pszichológus, szakorvos):
ÁTFEDŐ, NEM EGYÉRTELMŰEN SZABÁLYOZOTT
- Valódi minőségbiztosítás, szakmai ellenőrzési rendszer: **NINCS**

Jelen helyzet -2

Ellátó rendszerek: a szakmai feladatok transzparens intézményrendszerének működtetése (szervezés, felügyelet, finanszírozás)

- Önkormányzati és állami feladatok
 - BONYOLULT, NEHEZEN KÖVETHETŐ
 - FINANSZÍROZÁS ELLENŐRIZHETŐSÉGE ÜTKÖZIK a jelenlegi ÖNKORMÁNYZATI TÖRVÉNNYEL
 - ELLÁTÁSI HIERARCHIA MŰKÖDÉSE ESETLEGES
- Az ellátás szintjeinek egységes, követhető működése
 - NINCS
- Az ellátás szakmai kompetenciaterületeinek (oktatási, egészségügyi, szociális) egyeztetése
 - NEM MŰKÖDIK
 - NINCS ÖSSZEHANGOLVA
 - NEM SZABÁLYOZOTT
- Az SNI tevékenységek régiók szerinti összehangolása
 - NINCS ILYEN

AZ SNI PÉNZSZERZŐ KATEGÓRIA

Középtávú terv: Szükséges intézményi megoldások

- **(1) Rendszerszemlélet** az ellátásban
- **(2) Az alap- és szakellátás, illetve speciális diagnosztikai** tevékenység **kötelező működési rendszerének** kialakítása (lásd: betegellátás – alap, szak, speciális)
- **(3) A szakellátás egységes kontrollja** (állami?), számonkérhetősége (csak centralizáltan működtethető)
- **(4) Az SNI ellátásban résztvevő szakmák működésének korszerű törvényi háttere szabályozandó** (pl. pszichológusok jogállása)
- **(5) Regionális SNI-központok** a szakmai irányításhoz, ellenőrzéshez
 - szervezeti és feltételrendszer, finanszírozás megvizsgálandó
 - a költségvetési források terápia/fejlesztés célú felhasználása ellenőrzendő (ha törvényi akadály van, megvizsgálandó)
- **(6) Nemzeti Diagnosztikai Módszertani Központ** (komplex diga. eszközök biztosítása, normaértékek karbantartása, továbbképzés, stb.)
- **(7) Az iskolák/önkormányzat szintjén a normatív támogatás helyett szerencsésebb finanszírozási konstrukció** kialakítása az SNI tanulók fejlesztésének biztosítására

Középtávú terv: Szakmai megoldások

- **Korszerű és standardizált komplex diagnosztikai eljárások** rendszere (kognitív képességek feltárása speciális pszichológiai és gyógypedagógiai feladat)
- **Széles alapellátás** (pl. szűrés)
- **Szűkebb szakellátás**
- Speciális kategóriák diagnózisa kizárólag a szak- és speciális ellátás körében
- SNI-a komplex rehabilitáció és fejlesztés
- SNI-b tanulók fejlesztésénél alapeset a szakmai feltételeknek (infrastruktúra, humán erőforrás, stb.) megfelelő iskolákban
- **Nemzeti konzorcium a komplex diagnosztikai és szakmailag ellenőrizhető ellátási rendszer modernizálására**
- A komplex diagnózis alapú fejlesztés meglévő, ám nem általános rendszerének korszerűsítése

Középtávú terv: Finanszírozás

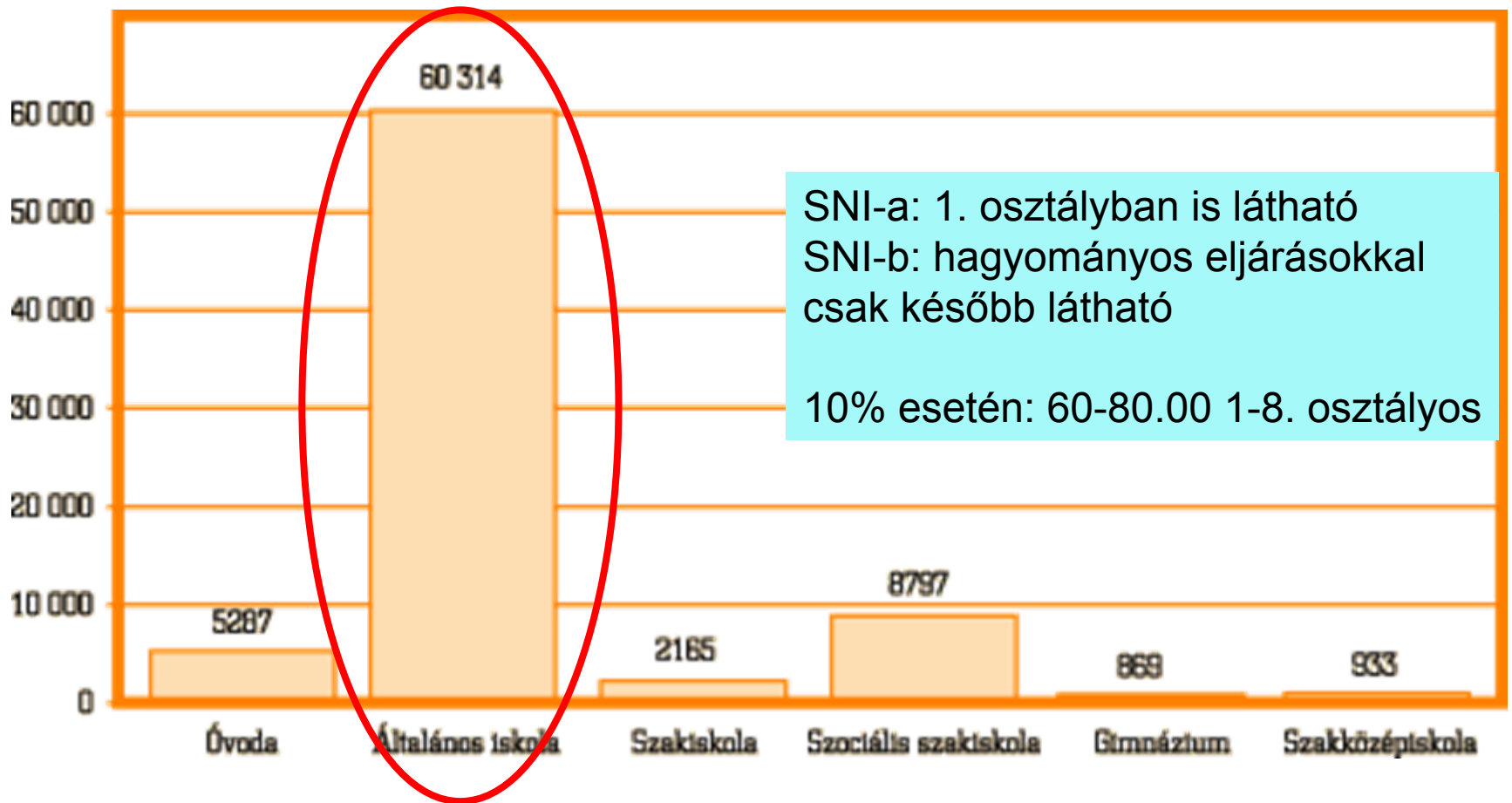
Hosszútávú terv

- **Korszerű, gyermekkövető információs rendszer kialakítása (csak centralizáltan lehetséges)**
 - *Állapotfelmérés, fejlődéskövetés (együtt a koragyermekkor követőrendszerével)*
 - *Szűrés, diagnózis, ellátás*
 - *Fejlesztés/terápia (tartalom, időtartam, változás)*
- **A különleges oktatási és nevelési szükséglet kiterjesztése az eloszlás mindkét szélső tartományára** - a szokványosnál gyorsabban és lassabban fejlődő gyermekek ellátásáról is kiemelten gondoskodó rendszert érdemes kialakítani

Alapvető kérdés

Mi mennyi?

SNI: min. 60-70 ezer tanuló, a diagnosztikai kategóriák használata nem azonos a nemzetközi standardokkal

SNI tanulók nyilvántartott létszáma a 2005-2006 tanévben

Forrás: Kőpatakiné Mészáros Mária – Mayer József – Singer Péter : Élethosszig tanulni, de hogyan? Sajátos nevelési igényű tanulók a középfokú iskolákban, Új Pedagógia Szemle, 2006

PÉLDA – OLVASÁS

Tényleg analfabéták a gyerekeink?

Olvasás és zavarai

- **Gyenge olvasás tartománya**

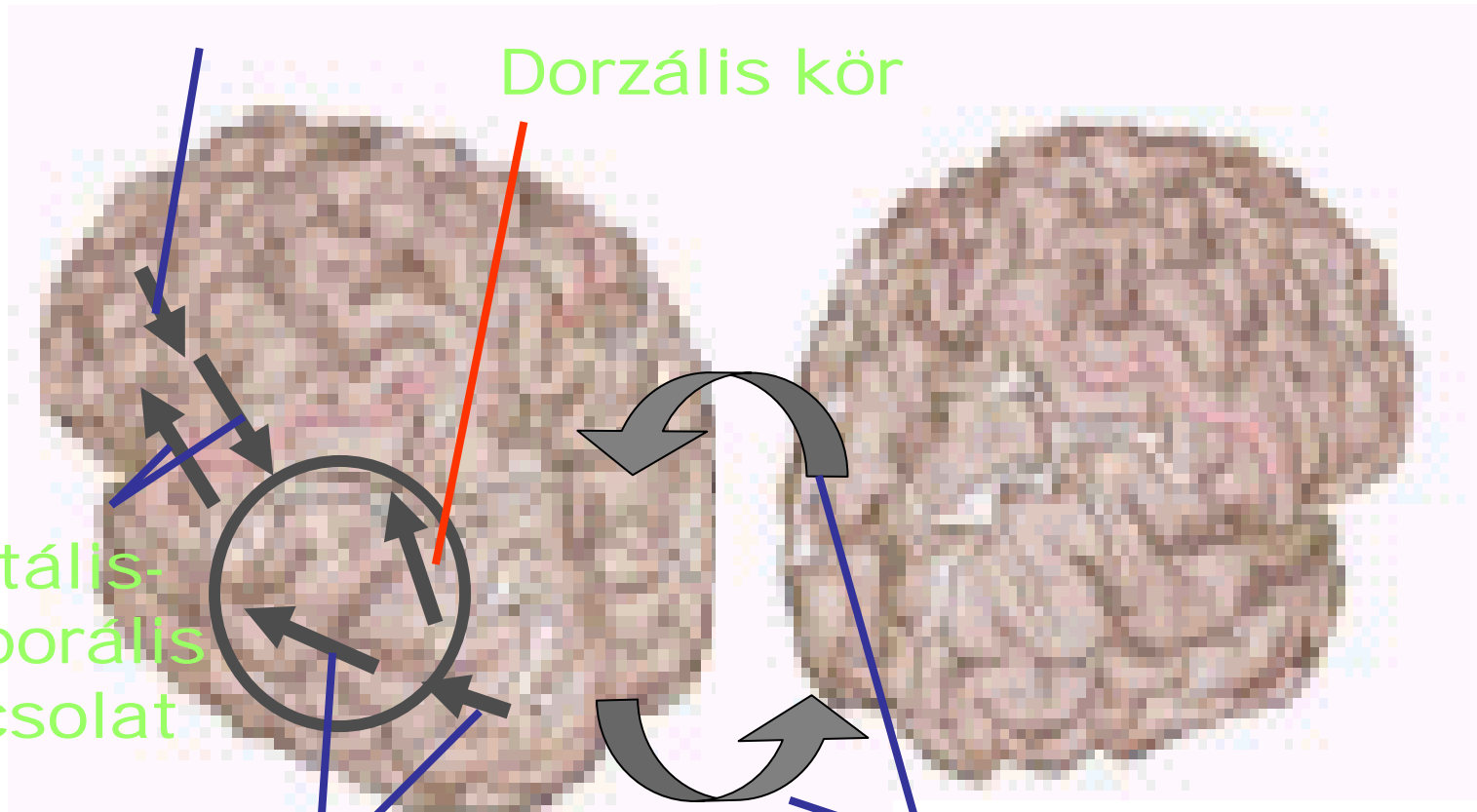
- Nem diszlexia: kognitív profilja nem azonos
- Faktorai
 - SES (alacsony szocio-ökonómiai státuszból adódó hátrányok)
 - A többségi nyelve elégtelen ismerete
 - HHH
 - Gyenge iskola
 - Gyenge oktatás
 - Alkalmatlan módszer

- **Diszlexia**

- Heterogén, de alcsoportjai jellegzetes kognitív profilt mutatnak
- Az agyi funkciók jellegzetes mássága jellemzi
- Multigénes öröklődést mutató alcsoport

Frontális területek

OLVASÁS

Dorzális kör

Frontális-temporális kapcsolat

Okcito-temporális kapcsolat

Kapcsolat a bal és jobb területek között

Ez a dia azt mutatja, hogy a gyakorlott olvasás komplex, újonnan kialakuló agyi funkció

Kérdések az SNI-re is vonatkoztatva

- **Mi az organikus/nem organikus?**
- **Ki diagnosztizál és mivel? (az SNI első körben nem pedagógiai kategória)**
- Valóban a diszlexiások fejlesztését finanszírozzuk-e?
- A valódiakhoz jut-e el a finanszírozni szándékozott fejlesztés?
- A szegregációt támogatjuk-e vagy az integrációt (ez nem azonos a kisebbségi integráció fogalmával!)?
- **Hogyan oldjuk meg az SNI és HHH átfedéséből származó problémákat?**
- **A teljesítmény-eloszlás alsó tartományának felhúzását finanszírozzuk-e, vagy a tartomány további szétnyílását?**
- **Tartható-e a gyenge olvasás normatív finanszírozása, miközben**
 - Nincs megbízható diagnosztika, azaz a gyenge olvasás a diszlexiával azonos támogatást kap?
 - Az iskola, illetve a tanítási mód és módszer hatása nem tisztázott?
 - Az oktatási rendszer, pl. az alacsony SES hatásait felerősítő iskolarendszer alig változik?
 - Lesöpöriük a PISA 2006 eredményeit?

**A gyenge olvasás \neq diszlexia finanszírozási anomáliákhoz vezet.
A gyenge olvasás kérdése a magyar közoktatás súlyos problémája.**

Javaslat

- **Tervező team létrehozása a középtávú feladatok súlyozására**
- **Közép- és hosszútávú terv kialakítása**
- **Feladatmegosztás a tervezésben**
 - **Diagnosztika (komplex), szűrés, protokoll – SÜRGŐS!**
 - Rehabilitáció és fejlesztés
 - **Intézményrendszer** – a decentralizált működés áttekintése
 - **Finanszírozási utak** átalakítása - - **SÜRGŐS**
 - **Szakmai ellenőrzés, minőségbiztosítás - SÜRGŐS!**
 - **Szakmai centralizáció területeinek** (pl. információs rendszer, szakmai ellenőrzés, stb.) kiemelése
 - **Komplex diagnosztika és fejlesztés összehangolása, utóbbiak hatásvizsgálata**